

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.8.6>

УДК 004.4:35.07

К. В. Васьківська,

*д. е. н., професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом, Львівський національний університет імені Івана Франка, Інститут математики, інформатики і ландшафтного дизайну, Католицький університет Любелський Івана Павла II, Люблін, Польща
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1615-3488>*

Ю. П. Васьківський,

*к. філол. н., доцент, доцент кафедри теорії та практики журналістики, Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5460-5046>*

Ю. О. Галімук,

*головний експерт, Антимонопольний комітет України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3901-7606>*

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

K. Vaskivska,

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Public Administration and Business Management,
Ivan Franko National University of Lviv,
Institute of Mathematics, Informatics and Landscape Design,
Ivan Paul II Catholic University of Lublin, Lublin, Poland*

Yu. Vaskivsky,

PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and Practice of Journalism, Ivan Franko National University of Lviv

Yu. Galimuk,

Chief expert, Antimonopoly Committee of Ukraine

DEVELOPMENT OF ELECTRONIC GOVERNMENT IN PUBLIC ADMINISTRATION

Метою статті є аналіз основних аспектів електронної взаємодії органів влади, громади та бізнесу, що є важливим інструментом для побудови партнерських відносин між ними та підвищення ефективності роботи самої влади. Для досягнення поставленої мети в науковому дослідженні проаналізовано розвиток електронного урядування в Україні. Звернуто увагу на позитивні напрями (збільшення використання електронних сервісів уряду та підвищення свідомості населення щодо їх переваги, інтегрованість електронного врядування, зменшення корупції та підвищення довіри громадян до влади) та негативні (обмежений доступ до Інтернету, нестабільність в роботі електронних сервісів, існування загроз хакерських атак та крадіжок конфіденційної інформації).

Одержані результати аналізу розвитку електронного урядування, зокрема державні проєкти: «Електронна декларація», «ProZorro», «Електронний кабінет», «Дія», «Е-Податок», «Електронна медична карта», дозволили виокремити наукову новизну даної статті, яка полягає в тому, що підтримка доступних, прозорих, безпечних, електронних сервісів дозволить підвищити якість державних послуг для фізичних та юридичних осіб, територіальних громад та зменшити корупційні ризики, що позитивно вплине на підвищення якості наданих послуг та зміцнення взаємозв'язків між владою, громадою та бізнесом.

The purpose of the article is to analyze the main aspects of electronic interaction between authorities, the community and business, which is an important tool for building partnerships between them and improving the efficiency of the government itself. To achieve the goal, the scientific research analyzed the development of e-government in Ukraine. Attention is paid to positive directions (increasing the use of electronic services of the government and increasing the public's awareness of their advantages, integration of electronic governance, reducing corruption and increasing citizens' trust in the government) and negative directions (limited access to the Internet,

instability in the operation of electronic services, the existence of threats of hacker attacks and theft of confidential information).

The problem, which is especially acute in public authorities of Ukraine, is the low level of awareness of employees regarding the use of information and communication technologies during the performance of their official powers.

The obtained results of the analysis of the development of e-governance, in particular, state projects: "Electronic declaration", "ProZorro", "Electronic cabinet", "Action", "E-Tax", "Electronic medical record", made it possible to highlight the scientific novelty of this article, which is that the support of accessible, transparent, safe, electronic services will improve the quality of public services for individuals and legal entities, territorial communities and reduce corruption risks, which is positive in flows to improve the quality of provided services and strengthen relationships between the government, community and business.

To overcome the problem of an insufficient level of trust in electronic services, the need for comprehensive targeted information support from the state, as well as explanatory and educational work with the aim of forming a positive assessment of citizens regarding e-government, understanding its goals, which first of all requires creating conditions for the effective functioning of electronic government, improving the efficiency of both technical and organizational actions of state authorities, is proposed.

Ключові слова: *електронне урядування, публічне управління, інформаційно-комунікаційні технології, електронна взаємодія, громада, бізнес.*

Keywords: *electronic governance, public administration, information and communication technologies, electronic interaction, community, business.*

Постановка проблеми. Після здобуття Україною незалежності і обрання курсу європейської та євроатлантичної інтеграції виникла необхідність у розвитку інформаційного суспільства. Це передбачає надання громадянам України більше

прав і свобод одержувати інформацію про роботу Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади та підзвітних їм підприємств, установ і організацій державної форми власності, органів місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження важливості розвитку електронного урядування в публічному управлінні відводилось чільне місце в наукових працях зарубіжних вчених (Madzova V., Sajnoski K., Davcev L. [8]. Вагоме значення мають праці вітчизняних науковців, присвячені дослідженню впровадження електронного урядування (Баранов О., Жиляєв І., Демкова М., Малюкова І.[1], Гануцишин С. [4]), але незважаючи на численні дослідження в сфері електронного урядування, саме проблема формування, розвитку взаємодії між органами влади, громадою і бізнесом потребує уваги з врахуванням змін суспільства і вимог ринку та часу.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз електронної взаємодії державних установ та розгляд основних аспектів організації електронної взаємодії уряду та громади, що є важливим інструментом для побудови партнерських відносин між ними та підвищення ефективності роботи самої влади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Із схваленням Концепції розвитку електронного урядування в Україні у 2017 році розпочався черговий етап реформування органів публічної влади, пов'язаного у більшості випадків із оптимізацією їх організаційної структури. Зокрема, розширився апарат управління, де постійно вводилися зміни у роботу системи електронного документообігу, скоротилися відокремлені галузеві структурні підрозділи, де почали впроваджуватися спеціалізовані електронні системи (eHealth, Державна система екологічного моніторингу, Автоматизована система «Є-Звітність» та ін.). Однак це не посприяло повноцінному виконанню працівниками своїх посадових обов'язків щодо надання з їх боку якісних послуг населенню. Через нестачу бюджетних коштів на інвестиційну підтримку приватного сектору, який

займається інноваційною діяльністю, а також на виділення їх з метою навчання персоналу органів публічної влади, оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями, через уповільнення процесу впровадження електронної демократії у практичну діяльність органів публічної влади рівень довіри до влади залишається досить низьким.

Проаналізуємо електронне врядування в нашій державі. Серед позитивних напрямів розвитку електронного врядування в Україні можна назвати наступні:

- збільшення використання електронних сервісів уряду та підвищення свідомості населення щодо їх переваги;

- інтегрованість та зручність електронного врядування, що дозволяє взаємодіяти з різними відомствами та організаціями, спрощує доступ до послуг та робить їх більш зручними для громадян;

- зменшення корупції шляхом розвитку електронних платежів, оскільки електронне врядування забезпечує їх прозорість, що сприяє підвищенню довіри громадян до системи влади.

Водночас доцільно виділити негативні сторони електронного врядування, а саме:

- обмежений доступ до Інтернету, що ускладнює повноцінне використання

електронного врядування;

- окремі урядові системи та електронні сервіси можуть бути нестабільними

або працювати з перебоями, що може призводити до незадоволення громадян та недовіри до системи в цілому;

- існування потенційних загроз хакерських атак та крадіжок конфіденційної інформації.

Величезною проблемою в органах публічної влади України є, в першу чергу, відсутність належного програмного забезпечення, яке б надавало відповідним працівникам можливості високошвидкісної передачі інформації та її отримання під час виконання тих чи інших повноважень за відповідною галуззю діяльності (консультації, стратегічне планування, тестування; збір, обробка та зберігання даних; ремонтні роботи, навчання персоналу та ін.). Так, згідно ст. 8 Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, домовленості про комп'ютерні послуги надають можливості надавати послуги як електронні (без обов'язкової присутності відвідувача установи), так і неелектронні (за умов відвідання установи задля отримання послуг), пов'язані із роботою з комп'ютерними програмами [6].

За таких умов, для органів публічної влади необхідним є проходження процедури укладення договорів на основі публічно-приватного партнерства з метою підтримання постійної взаємодії з виробниками комплексного програмного забезпечення, закупівля якого допоможе органам публічної влади.

Іншою проблемою, яка особливо загострена в органах публічної влади України, є низький рівень поінформованості працівників щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій під час виконання ними своїх службових повноважень. Багато працівників органів публічної влади, особливо похилого віку, зв'язують інформаційно-комунікаційних технології із незручностями та марнотратством, пов'язаним із витрачанням часу на засвоєння та оволодіння технікою роботи тієї чи іншої електронної системи у компетентному структурному підрозділі. Через це нерідко виникають непорозуміння між керівництвом та підлеглими, а також співробітниками, які надають більше переваг роботі з людьми, аніж за допомогою електронних посередників. Вирішенню цієї проблеми має посприяти запровадження в органах публічної влади окремого плану-графіку короткострокових семінарів, тренінгів,

програм навчання, курсів підвищення кваліфікації працівників, пов'язаних із освоєнням роботи з інформаційно-комунікаційних технологіями.

В Україні вживаються заходи для забезпечення інформаційної відкритості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, залучення громадян до процесу формування та ухвалення відповідальних рішень. Сьогодні майже всі українські міністерства мають електронні приймальні, де співробітники відповідають на запитання громадян. На сайтах розміщується інформація про проекти рішень міністерств, новини, детальні дані про державну політику, результати та прогнози соціально-економічного розвитку України тощо. Деякі відомства створили власні корпоративні мережі, наприклад, Міністерство фінансів, Національний банк, Державна митна служба, Пенсійний фонд і навіть окремі державні структури, але інформація на цих сайтах не завжди є повною. Взаємодія мешканців українських міст з органами державної та місцевої влади все частіше здійснюється з використанням новітніх інформаційних технологій. Електронна взаємодія між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і організаціями та громадянами може скоротити час надання публічних послуг та зменшити витрати, які несуть фізичні особи та громадяни, звертаючись до цих органів особисто [2, с. 240-243].

Система охорони здоров'я, безсумнівно, є першою галуззю електронного адміністрування, яка потребує поліпшення. Варто зазначити, що повного електронного управління в системі охорони здоров'я можна досягти шляхом створення електронної бази даних усіх пацієнтів, починаючи зі створення електронних медичних карт і закінчуючи переведенням в електронний вигляд історій хвороби та результати аналізів. Така база даних має величезне значення, особливо під час епідемії тому, що дасть змогу приймальним відділенням різних лікарень миттєво знаходити історії хвороб інших людей, визначати патологію і значно скоротити час на пошук паперових історій хвороби, наприклад, не чекаючи на доставку з однієї регіональної лікарні в іншу. Звісно, скептики вкажуть на брак

фінансових і людських ресурсів для проведення робіт з оцифрування, і з цим важко сперечатися. Однак, з огляду на те, що майже в усіх регіонах України є великі вищі навчальні заклади, які готують фахівців у галузі інформаційних технологій, організація спеціальної практики для таких студентів має дати змогу оцифрувати архіви лікарень із мінімальними витратами та в короткі терміни.

Для полегшення ведення бізнесу Рада міністрів України створила портал «Дія», де можна зареєструвати компанію онлайн, існує спеціальна веб-сторінка «Дія.Бізнес», що слугує посібником для відкриття бізнесу, надаються різні можливості для консультацій, а також інші ініціативи.

Однак наразі практично нічого не зроблено для скорочення контрабанди і тіньової економіки шляхом використання інструментів електронного урядування, особливо в галузі митниці, прикордонного контролю та митних постів. Як показує успішний приклад Грузії, який з якихось причин не вдалося впровадити в Україні, використання інструментів електронного урядування та електронних відкритих баз даних на митниці мінімізує людський фактор у процесі оформлення митних документів і митних платежів. Також важливо зменшити кількість паперових документів, необхідних для оформлення товарів, шляхом створення відповідних електронних сервісів, тим самим скорочуючи час, необхідний для оформлення всіх товарних груп, особливо в частині подання електронних митних декларацій. Іншими словами, пропонується максимально обмежити контакти між митними інспекторами та імпортерами/експортерами або митними брокерами для запобігання корупції. Заходи з підвищення ефективності електронного адміністрування митниці включають запровадження повністю автоматизованого процесу реєстрації електронних митних декларацій зі спеціальними сервісами, які не потребують завантаження файлів PDF митними інспекторами, що унеможливорює навмисну затримку завантаження для отримання необґрунтованої вигоди; та надіслання декларанту у момент митного оформлення повного переліку

митних процедур і інформації щодо перебігу процесу митного оформлення, а також інтеграцію електронного митного декларації з митним контролером.

Удосконалення митних операцій шляхом повної реалізації концепції «електронної митниці» дасть змогу нашій країні мінімізувати фінансові втрати під час митного оформлення, що, своєю чергою, значно збільшить надходження до державного бюджету від митних платежів. Адже, за оцінками експертів, обсяг контрабанди товарів в Україну становить 8-12 мільярдів доларів США щорічно. Відрахування хоча б частини цієї суми до державного бюджету дасть змогу Україні акумулювати фінансові ресурси, необхідні для подолання пандемії COVID-19, економічної кризи та розвитку української держави у повоєнний час.

План роботи Міністерства цифрової інформації передбачає, що до 2024 року державні послуги будуть на 100% доступні для громадян і бізнесу, 95% населення, соціальних об'єктів і основних доріг будуть охоплені високошвидкісним інтернетом, 6 мільйонів громадян візьмуть участь у програмах розвитку. Передбачається, що частка фінансування збільшиться до 10 відсотків. Упродовж 2010 - 2015 років Концепція розвитку електронного уряду в Україні була одним із найважливіших нормативних документів у розвитку системи електронного уряду країни, однак на даному етапі важливим видається новий підхід. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки визначає загальний вектор сталого розвитку регіону: нова політика регіонального розвитку має ґрунтуватися на врахуванні ключових питань, що впливають на суспільство, інфраструктуру, економіку та навколишнє середовище, і включати розбудову культури партнерства та співробітництва з акцентом на взаємодію між громадянами та органами державної влади у процесі розвитку [7].

Національна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки передбачає такі заходи, спрямовані на розвиток електронного урядування та електронної демократії на регіональному рівні:

- забезпечення швидкості широкосмугового інтернету 100 Мбіт/с у всіх соціальних об'єктах і відкритих зонах Wi-Fi для відвідувачів і співробітників;

- повне покриття великих міст і прилеглих населених пунктів сучасним мобільним зв'язком і високошвидкісним інтернетом для полегшення доступу громадян до адміністративних, соціальних і комерційних послуг;

- доступ до соціальних та адміністративних послуг;

- сприяття розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у сільській місцевості: забезпечити 100% населення фіксованим широкосмуговим доступом до Інтернету та 95% мобільним Інтернетом у сільській місцевості та створення умови для формування нових міжрегіональних зв'язків;

- запровадження інноваційних технологій у системи управління міським розвитком на основі концепції «розумного міста»;

- впровадження інструменти підтримки участі бізнес-структур у проєктах «розумної» спеціалізації;

- залучення усіх регіонів України до Європейської платформи розумної спеціалізації (S3 Platform) та надання українським регіонам доступ до інструментів платформи;

- надання сучасних технологій, інформації та програмних засобів для забезпечення роботи електронної системи охорони здоров'я;

- забезпечення належного матеріально-технічного оснащення закладів охорони здоров'я, зокрема сучасними технологіями, інформацією та програмними засобами для широкосмугового доступу до Інтернету та функціонування електронної системи охорони здоров'я;

- підвищення рівня цифрової грамотності сільського населення, зокрема, шляхом реалізації проєкту Action, проєкти цифрової освіти та ін.

Ціла низка реформ передбачена у сфері цифрових комунікацій і цифрової інфраструктури. Розвиток електронного урядування спрямований на задоволення інтересів та потреб фізичних і юридичних осіб, покращити державне управління,

підвищити конкурентоспроможність, стимулювати соціально-економічний розвиток та ефективно управляти. Для визначення основних напрямів розвитку електронного урядування в Україні було прийнято нову Концепцію розвитку електронного уряду, що передбачає використання сучасних інформаційних комунікаційних технологій, а також сприяння державному управлінню та децентралізації. Концепцію було створено для підтримки координації та співробітництва між національними та місцевими органами влади, для досягнення необхідного рівня електронного урядування, а також для сприяння державному управлінню та децентралізації з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Концепцією передбачались зміни у сферах: охорони здоров'я, природних ресурсів й екології, освіти і науки, соціального захисту, фінансової та бюджетної політики, охорони прав й свобод людини, транспорту й інфраструктури, виборчій системі. Розробка та підтримка доступних, прозорих, безпечних, не корупційних, найдешевших, швидких та зручних електронних сервісів дозволить підвищити якість державних послуг для фізичних та юридичних осіб, підвищити їх ліквідність та конкурентоспроможність, зменшити корупційні ризики та забезпечити електронне обслуговування. послуги для економіки майбутнього [3].

В Україні поступово створюються необхідні передумови для розвитку електронного урядування, підтвердженням цього є державні проєкти: «Електронна декларація», «ProZorro», «Електронний кабінет», «Дія», «Е-Податок», «Електронна медична карта».

Мобільний застосунок «Дія» – доступ громадян до цифрових документів. Дію було вперше презентовано у 2019 році й офіційно запущено у 2020 році. Додаток дає змогу користувачам зберігати на своїх смартфонах такі документи, як водійські права, національні та закордонні паспорти, і передавати копії цих документів у повсякденних життєвих ситуаціях, наприклад, під час звернення до банківських і поштових послуг або під час заселення в готель. «Дія» дає змогу

отримати доступ до державних послуг, онлайн-реєстрація підприємств та індивідуальних підприємців, сплата податків і декларування, підписання будь-якого документа, зміна місця реєстрації тощо.

Система «ProZorro» є серверною базою даних і не може бути доступною напряду; під'єднання до системи «ProZorro» можливе лише через один з електронних майданчиків, що мають доступ до цієї ж системи. Наприклад, може бути використана електронна платформа Універсальної біржі України. Завдяки організації цього процесу закупівель, держава не зможе втручатися, виключати учасників або будь-яким чином впливати на процес торгів. Це зворотний аукціон, у якому учасники змагаються за право поставити певний товар або послугу замовнику.

Позитивним прикладом є «ЛеоКарт» - єдиний електронний квиток для проїзду в громадському транспорті м. Львова. Розрізняють три типи ЛеоКарт: загальна, пільгова і туристична. Загальна картка призначена для регулярного використання. Пільгова картка призначена для пільгових категорій населення: пенсіонерів, учнів, студентів. Туристична картка призначена для короткострокових поїздок. У міських автобусах м. Львова з'явилась можливість безготівкової оплати за проїзд. Прослідковується тенденція до зростання числа пасажирів, які використовують е-квиток для проїзду в громадському транспорті.

Упровадження електронного урядування - це не лише державна діяльність, на даному етапі вона залучає не лише громадян, але й бізнес, і фактично позитивно впливає на економіку країни. Вагому роль відіграє ІТ-індустрія. Майже третина ІТ-компаній використовують аутсорсинг не лише для реструктуризації певних внутрішніх процесів, але й для значного покращення основних бізнес-компетенцій та навичок. Керівники та менеджери, які приймають рішення щодо аутсорсингу, повинні почати зі сміливого стратегічного плану дій, щоб отримати реальні переваги від зміни бізнес-моделей. Отже, електронний уряд та підходи до його впровадження не можуть обмежуватися лише межами України, можливі

аутсорсингові послуги, оскільки ІТ-технології надають можливість обробляти дані з будь-якої точки світу [5].

Безумовно, аутсорсинг ІТ-послуг має багато переваг і недоліків. Оскільки ми говоримо про послуги аутсорсингу, які реалізуються за допомогою електронного уряду, для нас є наступні переваги:

- аутсорсинг економить обслуговування та створення бізнес-процесів;
- можна зосередитись на ключових завданнях, таких як загальна зміна в роботі сервісів, просування порталу та навчання співробітників та користувачів;
- створення умов для залучення компанії, яка вже має досвід розробки цього типу програмного забезпечення, значно пришвидшивши та покращивши побудову архітектури електронного уряду;
- аутсорсингова компанія несе повну відповідальність за надання усіх видів послуг [8].

Оскільки утримання штату програмістів є дорогою справою, розумним рішенням є передача розробки порталу провайдеру, але крім вищезгаданих переваг, які можна отримати від аутсорсингу, є багато нюансів і недоліків, в т.ч.:

- не існує прямого контролю за виконанням, підрядник може нехтувати виконанням завдання та виконувати його несвоєчасно, з недоліками або зовсім не виконати;
- загроза, пов'язана з розповсюдженням внутрішньої інформації, наприклад, доступ до персональних даних громадян, які користуються послугою, може порушити умови конфіденційності або використання тієї самої технології в іншому проєкті [5].

Що стосується електронного уряду в Україні, то аутсорсинг за межами країни наразі майже неможливий, оскільки українське законодавство не дозволяє передавати управління державними проєктами за кордон, але з часом наявних ресурсів може виявитися недостатньо. Однак, з метою підвищення прозорості державних закупівель, будь-яка компанія може брати участь у державних

тендерах, а постачальники можуть частково використовувати аутсорсинг, оскільки тільки вони можуть отримати вигоду від передачі певних послуг на аутсорсинг.

Оскільки електронне урядування безпосередньо пов'язане з управлінням ІТ, такі проекти вимагають не лише адміністративних навичок, а й базових технічних знань. Нова професія бізнес-аналітика в ІТ-секторі є новою для України і вже багато років розвивається в інших країнах. Адже ядром цієї галузі є управління інформаційними станціями. І хоча важко зрозуміти суть новітніх підходів до управління, як в електронному уряді, так і в ІТ загалом, очікується, що через кілька десятиліть, якщо не через кілька років, характер управління повністю зміниться.

Сучасні технології уможливили комунікацію, якої не існувало в минулому - віддалену, двосторонню взаємодію без втручання людини. І ці технології почали визначати, стандартизувати та уніфікувати форми соціальної комунікації.

Висновки. З метою подолання проблеми недостатнього рівня довіри до електронних послуг необхідна комплексна цілеспрямована інформаційна підтримка з боку держави, роз'яснювальна та просвітня робота з метою формування позитивної оцінки громадян щодо е-урядування, розуміння його цілей. Саме тому, комунікаційні кампанії як підхід до забезпечення бажаного рівня використання електронних послуг можуть:

- створити умови для того, щоб концепція електронного уряду «запрацювала» в суспільстві;
- підвищити ефективність технічних та організаційних дій органів державної влади;
- надати пріоритетність проблемі, яка потребує першочергового вирішення;
- передбачити можливий опір змінам з боку всіх учасників процесу
- створити пропозицію, що відповідає очікуванням суспільства, відповідно до вимог часу і ринку.

Література

1. Баранов О. А., Жиляєв І. Б., Демкова М. С., Малюкова І. Г. Електронне урядування в Україні: аналіз та рекомендації: результати дослідження. Київ: ООО «Поліграф- Плюс», 2007. 254 с.
2. Васьківська К. Системний підхід до організації економічних процесів в умовах війни. Актуальні проблеми науки і практики: сталий розвиток в умовах воєнного стану: тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті д.е.н., професора Горбоноса Федора Володимировича (Львів, 26-27 грудня 2022 року). Львів: ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», 2022. URL: <http://lubp.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/27.pdf> (дата звернення 17.05.2023)
3. Васьківський Ю. П., Васьківська К. В. Ведення інформаційної війни як конструювання нової реальності. Монографія. Management, finance, economics: modern problems and ways of their solutions: collective monograph. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2021. 91-98 p. Available at : DOI-10.46299/ISG.2021. MONO.ECON.II
4. Гануцишин С. Теоретико-методологічні аспекти застосування краудсорсингу та краудфандингу в практиці публічного адміністрування. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_43/fail/12.pdf (дата звернення 05.06.2023).
5. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 27.05.2023).
6. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 року № 3. URL : www.kmu.gov.ua (дата звернення 02.06.2023).

7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21.03.2014. No 984_011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення 13.05.2023).

8. Madzova V., Sajnoski K., Davcev L. E-Government as an Efficient Tool towards Good Governance (Trends and Comparative Analysis throughout Worldwide Regions and within West Balkan Countries). *Balkan Social Science Review*. 2013. Vol. 1. P. 157 – 174.

References

1. Baranov, O. A., Zhilyaev, I. B., Demkova, M. S. and Malyukova, I. G. (2007), *Elektronne uriaduvannia v Ukraini: analiz ta rekomendatsii: rezul'taty doslidzhennia* [Electronic governance in Ukraine: analysis and recommendations: research results], Polygraph-Plus LLC, Kyiv, Ukraine.

2. Vaskivska, K. (2022), “ Systematic approach to the organization of economic processes in wartime conditions ”, *Aktual'ni problemy nauky i praktyky: stalyj rozvytok v umovakh voiennoho stanu: tezy dopovidej uchasnykiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoї pam'iaty d.e.n., profesora Horbonosa Fedora Volodymyrovycha* [Actual problems of science and practice: sustainable development in conditions of martial law: theses of the reports of the participants of the international scientific and practical conference dedicated to the memory of Doctor of Economic Sciences, Professor Gorbonos Fedor Volodymyrovych], ZVO "Lviv University of Business and Law", Lviv, Ukraine, December 26-27, available at: <http://lubp.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/27.pdf> (Accessed 05.17.2023).

3. Vaskivskyi, Y. P. and Vaskivska, K. V. (2021), “ Conducting information war as construction of a new reality ”, *Management, finance, economics: modern problems and ways of their solutions: collective monograph*, International Science Group. Primedia eLaunch, Boston, pp. 91-98. DOI-10.46299/ISG.2021. MONO.ECON.II

4. Hanutsyshyn, S. (2022), “ Theoretical and methodological aspects of the application of crowdsourcing and crowdfunding in the practice of public administration ”, available at: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_43/fail/12.pdf (Accessed 06.05.2023).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), Resolution “The State Strategy for Regional Development for 2021–2027”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (Accessed 05.27.2023).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2002), Decree “About the Procedure for publishing information on the activities of executive authorities on the Internet”, available at: www.kmu.gov.ua (Accessed 06.02.2023).

7. European Union (2014), “Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (Accessed 05.13.2023).

8. Madzova, V., Sajnoski, K. and Davcev, L. (2013), “E-Government as an Efficient Tool towards Good Governance (Trends and Comparative Analysis throughout Worldwide Regions and within West Balkan Countries)”, *Balkan Social Science Review*, Vol. 1, pp. 157 – 174.

Стаття надійшла до редакції 24.07.2023 р.